

Politieke crisis na mislukte coalitie- onderhandelingen

Achtergrond - 20 november 2017 - Auteurs: Wiebke Pittlik, Josta van Bockxmeer

In Duitsland is een politieke crisis uitgebroken nu de FDP zondagavond de coalitie-onderhandelingen heeft afgebroken. FDP-leider Christian Lindner zei geen vertrouwen meer te hebben in een Jamaica-coalitie met de CDU/CSU en De Groenen. “Dat juist de FDP ermee stopt is niet logisch”, zegt Hanco Jürgens van het Duitsland Instituut Amsterdam.

“Dit is een grote politieke crisis, een voor Duitsland nieuwe situatie”, aldus Jürgens. Meer nog dan in Nederland voelen Duitse politici het als hun verantwoordelijkheid tegenover de bevolking om snel een nieuwe regering te vormen. De overtuiging dat de politiek niet moet verzaken is zeer sterk.”

Die politieke mores klonk ook door in de woorden van bondspresident Steinmeier, maandagmiddag: “Wie bij verkiezingen vraagt om politieke verantwoordelijkheid, mag zich niet drukken als hij die in handen heeft”, sprak de president vermanend. Hij wil nog geen nieuwe verkiezingen en roept de partijen op hun standpunten te heroverwegen. De komende dagen praat hij met de partijleiders om een uitweg uit de impasse te vinden.

‘De FDP is met recht huiverig om met Merkel te regeren’

Voorspellingen dat er nu een plotseling einde aan het kanselierschap van Merkel kan komen, wil Jürgens niet onderschrijven. “Ik denk dat op dit moment de positie van Merkel en ook van CSU-leider Seehofer juist is versterkt, want in tijden van crisis zullen Duitsers snel op vertrouwde mensen terugvallen.” Merkel kan natuurlijk ook zelf de handdoek in de ring gooien, maar ook dat acht Jürgens uitgesloten. “Zij heeft zoveel verantwoordelijkheidsgevoel, ze zal doorgaan. Niet alleen omdat ze een mandaat van de kiezer heeft gekregen, maar ook omdat de wereld om Duitsland heen onrustig is.”

Paniek

In politiek Berlijn heerst paniek. De enige reële opties die nog over zijn, zijn een minderheidsregering van CDU/CSU en Die Grünen, en nieuwe verkiezingen. Maar volgens politicoloog Christoph Nguyen van de Vrije Universiteit Berlijn, biedt geen van die opties een oplossing. “Een minderheidsregering is niet gewenst”, zegt hij

aan de telefoon. “Maar ik weet ook niet zeker of nieuwe verkiezingen tot een ander resultaat zullen leiden.”

Het bestuur van de SPD besloot maandag in Berlijn unaniem dat het nieuwe verkiezingen wil en is niet bereid alsnog te onderhandelen over een coalitie met de CDU/CSU. De sociaal-democraten leden zo’n zware nederlaag bij de verkiezingen dat ze direct lieten weten in de oppositie te willen gaan.

'Wat Lindner heeft gedaan, is nieuwe politiek'

Het is in Duitsland nog nooit gebeurd dat er na de verkiezingen geen regering kan worden gevormd. Zelfs meerdere onderhandelingsrondes voor de formatie kon beginnen - de zogenoemde *Sondierungen* die nu zijn mislukt - zijn sinds 1949 maar twee keer voorgekomen. “Voor deze situatie bestaat geen vooropgezet patroon”, zegt Julia von Blumenthal, professor voor politicologie aan de Humboldt Universiteit in Berlijn.

Politiek nieuwe stijl

“Wat Lindner van de FDP nu heeft gedaan is nieuwe politiek”, zegt Jürgens. Het was logischer geweest als de Groenen er uit waren gestapt vanwege de ideologische verschillen. De FDP heeft eigenlijk steeds het signaal gegeven dat ze een eind kunnen meegaan in de voorstellen. Misschien hadden ze er wel op gerekend dat de Groenen de stekker er uit zouden trekken.”

Jürgens haalt de Duitse politicoloog Karl-Rudolf Korte aan, die Merkel vanmorgen op de Duitse televisie typeerde als een kanselier die boven die partijen staat en probeert op pragmatische wijze compromissen te bereiken. “Ze probeert iedereen bij elkaar te brengen totdat er oplossingen komen. Terwijl deze tijd niet een modererende kanselier nodig heeft, maar iemand die keuzes maakt”, zegt Jürgens. De FDP zou daarop inspelen door uit de onderhandelingen te stappen. Op zijn persconferentie maandag bevestigde Lindner dat beeld. Zijn partij heeft de veelgehoorde verwijten ontkracht dat partijen zich niet onderscheiden en na de verkiezingen hun beloften breken, stelde hij: “De partijen onderscheiden zich en de partijen voelen zich aan hun grondovertuigingen gebonden.”

Volgens Von Blumenthal heeft er vooral binnen de FDP een grote verandering plaatsgevonden. “Ze hadden vroeger een groot verantwoordelijkheidsgevoel”, zegt ze. Nu zou de partij het belangrijker vinden om de eigen identiteit trouw te blijven, dan om te regeren. Opvallend vindt Von Blumenthal dat Die Grünen precies de tegenovergestelde keuze hebben gemaakt.

De FDP is overigens met recht huiverig om met Merkels CDU te regeren, want dat

liep de laatste keer slecht af voor de partij. Tussen 2009-2013 vormden CDU/CSU en FDP samen een regering, maar bij de verkiezingen haalde de FDP zo weinig stemmen dat ze niet eens meer in de Bondsdag was vertegenwoordigd. Ook de SPD werd bij de laatste verkiezingen afgestraft voor het meeregeren onder Merkel. Jürgens: "Merkel krijgt de rekening gepresenteerd van haar succesvolle beleid; de andere partijen zijn bang om in een regering onder haar leiding te stappen."

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/23654/politieke-crisis-na-mislukte-coalitie-onderhandelingen>